

KOSTPRIJS VAN MELK: UITKOMSTEN 2001 EN METHODEWIJZIGING*Walter van Everdingen*

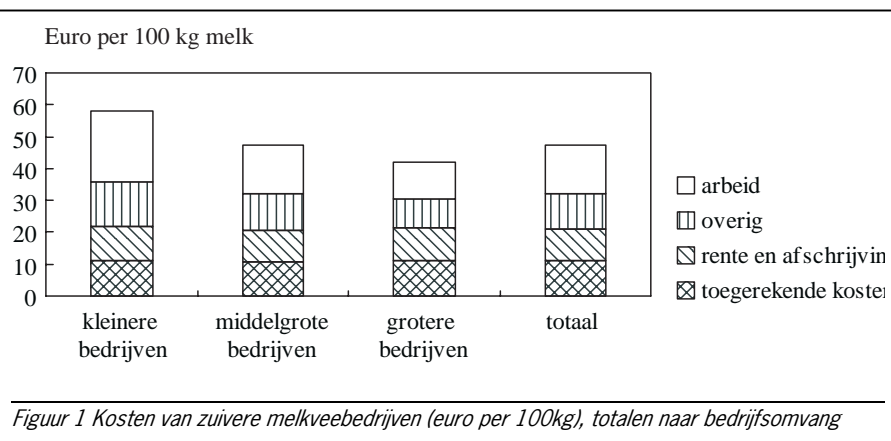
De kostprijs van melk bedroeg over 2001 ruim 41,10 euro per 100 kg melk. De arbeidskosten maakten ongeveer een derde van de totale kosten uit. Tussen bedrijven bestaan grote verschillen in kosten en kostprijs. Een van de belangrijkste verklaringen daarvan is terug te vinden in de efficiëntie waarmee de arbeid wordt aangewend. De bedrijfsomvang speelt daarbij een belangrijke rol, maar ook de strategie van het bedrijf. De kostprijs ligt gemiddeld boven de opbrengstprijs die voor de melk wordt ontvangen. Deze opbrengstprijs bedroeg in 2001 ongeveer 36 euro per 100 kg. Desondanks wordt er toch een inkomen gerealiseerd, omdat in de kostprijs ook kosten zijn meegenomen die zijn ingerekend voor eigen arbeid en kapitaal. De arbeidsopbrengst bedroeg gemiddeld ongeveer 9,50 euro per 100 kg melk (tabel 1). Bij de kleinere bedrijven lag de arbeidsopbrengst per 100 kg op ongeveer de helft van die van de grotere bedrijven. De arbeidsopbrengst lag gemiddeld op ruim 60% van de arbeidskosten. Dat betekent dat een vergoeding van ongeveer 12 euro per gewerkt uur werd behaald. Bij de kleinere bedrijven werd echter slechts een kwart van de arbeidskosten gedekt (ongeveer 5 euro per uur), terwijl bij de grotere bedrijven die dekking nagenoeg volledig was. De verschillen in kostprijs tussen de verschillende grootteklassen, worden niet alleen veroorzaakt door de arbeidskosten. Kleinere bedrijven ondervinden ook bij andere kostensoorten enige schaalnadelen (figuur 1). De totale toegerekende kosten per 100 kg melk, waaronder bijvoorbeeld veevoer, meststoffen en diergezondheidskosten, verschillen nauwelijks tussen de grootteklassen.

Tabel 1 Bedrijfsopzet en resultaten van zuivere melkveebedrijven, totaal en naar bedrijfsomvang *) , 2001

	Kleinere bedrijven	Middelgrote bedrijven	Grotere bedrijven	Totaal
<i>Bedrijfsopzet</i>				
Oppervlakte cultuurgrond	22,5	37,1	69,2	37,6
Aantal melkkoeien	36,3	64,8	115,2	63,8
Gebruiksmelkquotum (ton)	241,9	485,8	920,3	477,8
<i>Resultaten (euro per 100 kg melk)</i>				
Totaal opbrengsten	41,18	41,62	41,88	41,63
w.v. melk	35,40	36,11	36,18	36,02
Totaal kosten	57,98	47,50	41,99	47,52
w.v. arbeid	22,33	15,37	11,64	15,36
Netto-bedrijfsresultaat	-16,80	-5,88	-0,11	-5,89
Arbeidsopbrengst	5,53	9,49	11,53	9,47
Kostprijs van melk	49,84	41,21	36,28	41,12

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

*) De grenzen tussen de grootteklassen zijn gelegd bij 350.000 kg en 650.000 kg melkquotum

Gewijzigde methoden

De resultaten van de kosten en kostprijzen van 2001 mogen niet zonder meer vergeleken worden met die van eerdere jaren. Vanaf 2001 wordt gerekend met nieuwe methoden en uitgangspunten. In tabel 2 wordt stapsgewijs die overgang weergegeven. In boekjaar 1999/00 werden de kosten en de kostprijs berekend op pachtbasis. Dat betekende dat voor grond en oude gebouwen in eigendom een pachtbedrag werd ingerekend en de eigenaarslasten buiten beschouwing werden gelaten. Dat betekende ook dat een specificatie naar rente en afschrijving lastig te geven is. In de tweede kolom is van diezelfde groep bedrijven uit 1999 het resultaat op eigenaarsbasis berekend. Per saldo leidt dit tot hogere kosten en een hogere kostprijs. Deze resultaten zijn vervolgens omgerekend naar de nieuwe methoden die vanaf 2001 worden toegepast: er wordt niet meer afgeschreven over aangekochte melkquota, waardoor de afschrijvingen 3 euro per 100 kg dalen, alle quota worden gewaardeerd en er wordt op een nieuwe manier rente ingerekend (zie ook het artikel *Nieuwe opzet Informatienet. andere uitkomsten dan vroeger* (december 2003)). Er is ook een wijziging doorgevoerd in de methode van kostprijs berekenen. Tot 1999 werd de kostprijs berekend door de totale kosten te verminderen met de niet-melkopbrengsten. Het uitgangspunt was dus dat de kosten voor de bijproducten net zo hoog waren als de opbrengsten. Vanaf 2001 wordt verondersteld dat de rentabiliteit (opbrengst per 100 euro kosten) van de bijproducten gelijk is aan de rentabiliteit van het bedrijf. Gemiddeld gezien betekent dat (bij een rentabiliteit van 88%) een grotere aftrek van kosten voor de bijproducten. Per saldo leiden de wijzigingen tot een stijging van de totale kosten van 3 euro per 100 kg en een stijging van de kostprijs van ruim 1,10 euro per 100 kg ten opzichte van de oude methode (op pachtbasis). Een groot verschil in resultaat tussen 1999 en 2001 is terug te vinden in de rentekosten. Dit heeft met de extreme situatie in 2001 te maken: de inflatie was zeer hoog (4,5%) en het rendement op staatsobligaties laag (4,6%). Deze 2 indicatoren worden gebruikt om het toe te passen rentepercentage te berekenen. Als dit rentepercentage uit 2001 ook in 1999 gegolden zou hebben, dan was de kostprijs krap 40 euro per 100 kg geweest, in plaats van 44,50 euro. Prijsontwikkelingen hebben al met al een grote invloed op de kostprijs.

Tabel 2 *Effecten van de nieuwe uitgangspunten op de kostprijs van melk in 1999/00*

	1999/00		2001	
	pachtbasis	eigenaarsbasis	nieuwe methoden	
Kosten voor materiële activa	17,42	19,17	20,37	13,82
w.v. rente		7,24	11,44	5,51
afschrijving		7,81	4,81	4,64
overig		4,12	4,12	3,67
Andere kosten *)	31,20	31,20	31,20	33,70
Totaal kosten	48,61	50,37	51,57	47,52
Opbrengsten				
Melk	32,96	32,96	32,96	36,02
Overig	5,24	5,24	5,24	5,61
Totaal	38,20	38,20	38,20	41,63
Kostprijs	43,37	45,12	44,49	41,12

*) Hieronder vallen toegerekende kosten, arbeid, loonwerk, onderhoud, brandstoffen en energie.